

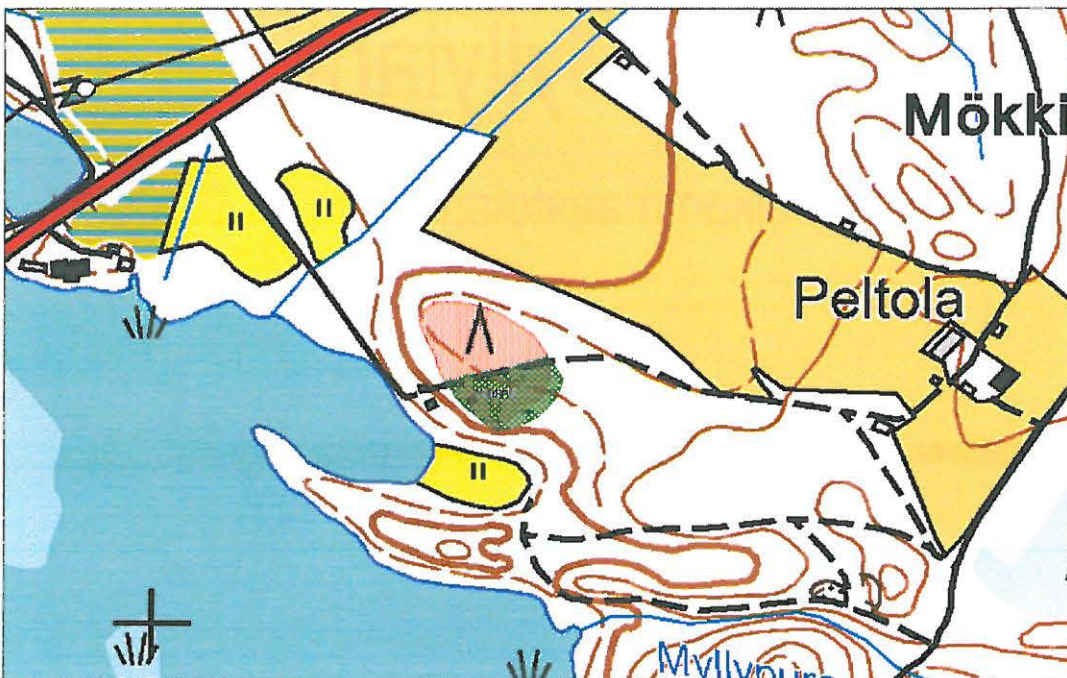
MUSEOVIRASTO

Kerimäki Myllylahti

Kivikautisen asuinpaikan maastotarkastus 21.9.2009

Tarkastus kohdistui Kerimäen kunnassa Mökkikylän alueella olevalle Kangasharju-nimiselle tilalle (RN:o 246-419-5-17). Tarkastus tehtiin, koska tilalla oli suoritettu avohakkuu ja maapohjan käsittely osittain muinaismuistolain (295/63) rauhoittaman kiinteän muinaisjäännöksen alueella.

Ängervöisen-järven Myllylahden koillisrannalla sijaitseva kivikautinen asuinpaikka, Myllylahti (muinaisjäännösrekisterissä numerolla 246010077) löytyi Savonlinnan maakuntamuseon vuonna 1991 tekemässä arkeologisessa inventoinnissa. Se sijaitsee luoteeseen pistävällä hiekkamuodostumalla, joka on kivikaudella ollut niemi. Inventoinnin aikana alueelta löydettiin ainakin neljä kivikautisen talon pohjaa ns. asumuspainannetta ja asuinpaikan laajuudeksi arvioitiin muinaisen niemen lakialue.

Punaisella rasterilla on merkitty Myllylahden vuonna 1991 arvioitu laajuus. 22.9.2009 määriteltiin muinaismuistolain rauhoittamaksi asuinpaikan eteläinen osa, kuvassa vihreällä.

Tarkastuksen tekivät Museoviraston arkeologian osaston intendentit Pirjo Uino ja Tanja Tenhunen. Tarkastuksesta oli sovittu puhelimitse metsäsuunnittelija Esa Hirvosen kanssa sekä ilmoitettu kirjeitse maanomistajille Esa Pekkiselle sekä Aarni Pekkiselle, UPM Metsän Savonlinnan toimipisteeseen sekä Savonlinnan maakuntamuseoon. Läsä olivat maanomistaja Esa Pekkinen, UPM Metsästä metsätalouspäällikkö Merja Nieminen, ympäristöasiantuntija Sami Oksa ja metsäsuunnittelija Esa Hirvonen.

Tarkastuksen aluksi Tanja Tenhunen kertoi, että tarkastuksen tavoitteena oli selvittää ja dokumentoida muinaisjäännöksen osittaiseen tuhoutumiseen johtaneet syyt sekä pohtia, kuinka vastaavilta tapahtumilta voitaisiin välttyä tulevaisuudessa. Museovirasto sai tiedon tapahtuneesta sähköpostitse 3.9.2009 Savonlinnan maakuntamuseon arkeologilta Martti Koposelta. Viestissään Koponen kertoi käyneensä paikalla 2.9.2009 ja todenneensa, että suuri osa vuoden 1991 inventoinnissa muinaisjäännösalueeksi merkittyä kivikautista asuinpaikkaa on äestetty, mutta asumuspainanteista vain yhtä. Hän totesi saaneensa tiedon paikalla tehdystä hakkuusta kesällä kerimäkeläiseltä arkeologian harrastajalta. Tuolloin Martti Koponen otti yhteyttä Kerimäen metsänhoitoyhdistykseen, mutta siellä ei tiedetty, kuka hakkuun oli

suorittanut. Uudestaan asia nousi esille kun samainen tiedon antanut harrastaja ilmoitti, että alueella oli tehty maapohjan käsittely. Museovirasto selvitti, että sekä hakkuun että äestysten oli tehnyt UPM Metsä.

Maanomistaja Esa Pekkinen kertoi, että paikalla oli 1990-luvulla käynyt mahdollisesti maakuntamuseon tai Museoviraston edustajia, jotka olivat osoittaneet asumuspainanteet. Silloinen maanomistaja, hänen isänsä, ei tiettävästi ollut saanut kirjallista tietoa asuinpaikasta. Museoviraston arkiston mukaan rauhoitusilmoitusta ei ainakaan viraston toimesta ole lähetetty. Esa Hirvonen kertoi havainneensa UPM:n Museovirastosta ostamasta paikkatietoaineistosta pistemäisen tiedon muinaisjäännöksestä. Maanomistaja oli puolestaan osoittanut asumuspainanteet maastossa, jolloin ne oli rajattu pois hakkuualueesta. Muinaisjäännosrekisterissä asuinpaikkaa kuvaava piste on yksi inventoinnissa havaituista asumuspainanteista. Saatuaan puhelinsoiton Museovirastosta Hirvonen oli selvittänyt, kuinka aluemainen raja on mahdollista saada näkyviin UPM:n kartta-aineistoon. Tässä yhteydessä todettiin, että puukauppa oli tehty vuonna 2006, jolloin UPM Metsällä oli käytössään vain pistemäiset tiedot muinaisjäänöksistä. Hakkuu oli tehty joulukuussa 2008 ja äestys kesäkuussa 2009.

Sami Oksa kertoi, mitä toimia on tehty, jotta muinaisjäänösten vaurioituminen metsänhoitotöissä voitaisiin estää. Vuoden 2007 jälkeen UPM on päivittänyt ohjeistuksensa ja laittanut aineiston internet-sivuilleen kaikkien saatavaksi. Vuonna 2008 he ostivat Museovirastolta päivitetyn muinaisjäänösaineiston, jossa on mukana myös alueellinen raja, mikäli sellainen kohteelle on määritetty. Metsä- ja luonnonhoitokortin uudistuksen yhteydessä siihen lisättiin tietoa kiinteistä muinaisjäänöksistä metsänhoidossa. Vuonna 2009 on järjestetty valmentavia koulutuksia sekä paikallisia koulutuksia. Oksa kertoi lisäksi, että alkuvuodesta 2010 UPM ottaa käyttöönsä ohjelman, jossa suunnittelualueelle tulee automaattisesti näkyviin sekä pistemäinen paikkatieto muinaisjäännöksestä että mahdollinen alueraja. Todettiin, että toimia muinaisjäänösten suojelemiseksi on tehty ja edistystä on tapahtunut.

Keskusteltiin siitä, millä toimenpiteillä Myllylahden vahingoittumiselta olisi voitu välttyä. Maanomistajalla oli tieto asumuspainanteista, mutta ei asuinpaikan kokonaislaajuudesta. Museovirasto ei ollut lähettänyt hänen isälleen tai hänelle rauhoitusilmoitusta, josta tämä olisi käynyt ilmi. Leimikon suunnitellut Hirvonen oli havainnut pistemäisen tiedon, mutta oli rajannut vain asumuspainanteet pois hakkuualueesta. Pirjo Uino totesi, että muinaisjäänösmerkki suunnittelualueella tulisi nähdä varoituksena, jonka vuoksi tulisi ottaa yhteys Museovirastoon tai maakuntamuseoon tarkemman tiedon saamiseksi. Maakuntamuseo otti yhteyttä Kerimäen metsänhoitoyhdistykseen saatuaan tiedon avohakkuusta. UPM:n edustajat totesivat, että metsänhoitoyhdistykset eivät tiedä kaikista alueen hakkuusuunnitelmista vaan tiedustelu olisi pitänyt tehdä metsäkeskukseen, jonne leimikon suunnittelijoiden tulee tehdä ilmoitus vähintään 2 viikkoa ennen hakkuun alkamista.

Siirryttiin katsomaan äestettyä aluetta. Pirjo Uino kävi läpi muinaismuistolakia ja kertoi yleisesti kivikautisista asuinpaikoista. Käveltäessä alueella havaittiin äestysurissa joitakin piin kappaleita, mutta muuten löydöt eivät vaikuttaneet runsailta. Selvitettiin syytä sille, että osa itäisimmästä asumuspainanteesta oli vaurioitunut äestyksessä. Leimikon rajaa kuvaava nauha oli tällä kohdalla maassa, joten on mahdollista, että se oli pudonnut leimikon merkkäamisen ja puuston korjaamisen välillä, jolloin jätettäväksi suunniteltu puu asumuspainanteen kohdalta on poistettu. Pintatarkastuksen seurauksena todettiin, että muinaismuistolain rauhoittama asuinpaikka-alue rajataan vain alueen halki kulkevan polun eteläiselle puolelle. Maanomistaja toivoi mahdollisuutta nostaa kantoja asuinpaikan ulkopuolisilta alueilta, joten asuinpaikka-alue merkittiin maastoon puupaaluilla ja muinaisjäänösnauhalla. Muinaisjäänöksen

keskeinen osa, asumuspainanteet, on säilynyt lähes vaurioitumatta, mutta muilta osin asuinpaikan pintaosat ovat kärsineet vaurioita äestyksessä. Kokonaisuutena vauriot eivät kuitenkaan ole mittavia.

Helsingissä 28.9.2009

Pirjo Uino

Tanja Tenhunen

Dokumentointikuvia maastotarkastuksesta

Yleiskuva Myllylahden asuinpaikasta kuvattuna pohjoiseen. Kuvassa etualalla hakkuun ulkopuolelle jätetty asumuspainannealue.

Pohjoisimman asumuspainanteen pohjoispää on osittain tuhoutunut äestyksessä.

Kuvan keskiosassa säilynyt asumuspainanne. Kuvattu etelään.